

ELŐTERJESZTÉS

közösségi költségvetés tárgyában

Kelt: 2022. január 31.

Tárgy: Zöldfelületek kialakítása sűrűn beépített városi környezetben, Budapest belső kerületeiben

1. Az alapprobléma

Hosszú évek óta komoly gondot okoz, hogy sűrűn beépített városi környezetben a lombos fák számára nem adottak a megfelelő életfeltételek. Az egészséges méretű gyökérzet kialakulásához nincs elegendő hely. A szilárd burkolat nélküli felület minimális, így a talajba nem jut elegendő csapadékvíz. A föld alatti épületrészek, építmények és közművek is gátolják a gyökérzet növekedését – ezeket pedig gyakran a gyökerek rongálják. Továbbá, a fák gyökérzete és törzse gyakran sérül építési munkák (pl. közműépítés) vagy egyéb durva behatások folytán. Pusztítják a növényeket a talajba szivárgó szennyezések (pl. só, olajszármazékok), a légszennyezés (pl. a leveleken megkötődő szálló por), valamint a klímaváltozással összefüggésben megjelenő újabb és újabb kártevők, kórokozók. A csapadék mennyisége csökkenő tendenciát mutat, eloszlása egyre egyenlőtlenebb, az utóbbi években többször a vegetációs szempontból kritikus tavaszi időszak volt a legszárazabb, amit még az erdei fák is megsínylettek.

Városi környezetben a mesterséges vízpótlás gyakorlatilag megoldhatatlan vagy nagyon nehézkes (locsoló autókkal), fenti okokból kifolyólag az újonnan telepített fák fejlődése lassú, sok esetben a telepítés sikertelennek is bizonyul. A régebbi telepítésű, nagyobb törzsátmérőjű fák közt sok a beteg, károsodott példány – ezek komoly veszélyforrást jelentenek és jelentős anyagi károkat is okozhatnak (a kockázatokat fokozzák az egyre gyakoribb szélsőséges időjárási események). Sok helyen a benapozás sem megfelelő a fatelepítéshez, az egészséges méretű, szimmetrikus lombkorona kifejlődéséhez pedig egyszerűen nem áll rendelkezésre elegendő hely. A fentiekre való tekintettel kimondható, hogy a sűrűn beépített városi környezet nem megfelelő élőhely a fák számára. Ugyanakkor pont az ilyen környezetben lenne a legnagyobb szükség lombos zöldfelületre a szálló por megkötéséhez, a levegőminőség javításához és a nyári hőség enyhítéséhez.

2. *Az ötlet*

A fentiekben felsorolt összes probléma kiküszöbölhető, ha a fákat megfelelő tartószerkezetekkel gyámoltított futónövényekkel helyettesítjük, mivel

- ezek fejlődése gyors, nagyságrendekkel rövidebb idő alatt előállítható velük egységnyi lombos zöldfelület, mint a fásítással;
- gyökérzetük kis méretű, így nem igényelnek jelentős talajtömeget a növekedéshez;
- telepítésükhöz elegendő egy megfelelő nagyságú edény, így az öntözésük is könnyebben megoldható, gyökérzetük pedig a káros behatásoktól, szennyezésektől védetté tehető;
- a telepítés nem igényel földmunkát, teljesen burkolt felület esetén is megoldható;
- az elhelyezés a fákhöz képest sokkal kötetlenebb, nem igényel kompromisszumot a közlekedés, parkolás terén;
- a futónövények többsége árnyéktűrő (természetes élőhelyükön is más növények árnyékában növekednek);
- a futónövények általában a fáknál sokkal kevésbé érzékenyek a kártevőkre, növénybetegségekre;
- a zöldfelület tartószerkezettel igény szerint alakítható bármilyen formára (akár síkban vagy tetszőleges felület mentén);
- a romlékony, megbízhatatlan szilárdságú fatörzsek és ágak szerepét méretezett mesterséges tartószerkezetek veszik át, a magasba törő növényi anyag tömege (és ezáltal a baleseti – károkozási kockázat) a töredékére csökken;
- bármilyen okból előforduló károsodás esetén az újratelepítés lényegesen egyszerűbb, mint a fák pótlása;
- a futónövények beszerzési ára sokkal alacsonyabb, mint az előnevelt fáké (igaz, a tartószerkezet és az edény a telepítésnél többletköltséget jelent a fásításhoz képest).

3. *Megoldási javaslat*

A fenti 2. pontban vázolt ötlet megvalósítására vonatkozó konkrét műszaki javaslat a következő:

- A célnak megfelelő fajú (gyors növekedésű, nagy felületű lombozatot hozó, környezeti hatásokra kevésbé érzékeny) kúszó-futó növények telepítése korrózióvédett acéllemezről, vagy kezelt fából készült, drénezett fenékű edénybe;
- Az edény tetszőleges alakban, formatervezett kivitelben készülhet;
- Az edények elhelyezhetők a burkolt felületeken (úttest, járda), de helytakarékosság érdekében rögzíthetők épületek homlokzatára vagy önálló tartóoszlopokra is;
- Az edényekhez célszerű automata csepegtető öntözést is kiépíteni (vagy a kihelyezés során megállapodni az adott lakóközösséggel, hogy 'fogadják örökbe' a növényeket és a csapadékszegényes időszakban gondoskodjanak a locsolásról);
- A növények futtatása céljára méretezett acél oszlopokkal és azokhoz kapcsolódó acél sodronyokkal gyámolt hálók szolgálnak, melyekkel változatos formájú felületek alakíthatók ki (akár zöld falak, alagutak, kupolák, sátrak is). A növények a növekedésük során fásuló szárukkal stabilizálják a szerkezetet, így annak 'szilárdsága' nő
- a fenti céloknak kitűnően megfelelnek az árnyéktűrő, gyors növekedésű futó és kúszó növények, amelyek benapozás mértékéhez képest telepíthetők: nagyon árnyékos: borostyán, félárnyékos: vadszőlő, iszalag; napos: lonc fajták (virágos növények);
- a fenti kihelyezések karbantartása egyszerű: ősszel az indák visszavághatóak, takarófelületként az edényekben hagyhatóak, borostyán esetében a koszorúkörtőknek eladhatók a levágott hajtások.